

i De brandweer was altijd gemeentelijk georganiseerd - Amsterdam had in 1874 als eerste gemeente een beroepskorps - maar per 1 januari 2014 zijn alle brandweerkorpsen verplicht om in regionaal verband samen te werken.

Compact en transparant

Gebouw

Met de officiële opening van de nieuwe brandweerkazerne gisteren is de 'Veiligheidsboulevard' in Leeuwarden af.

Gevangenis, opvanghuis, politie, brandweer en ziekenhuis staan prominent op een rij. Door **Ria Kraa**.

Vandaag is de nieuwe Leeuwarder brandweerkazerne aan de Aldlânsdyk een dag open voor publiek. De lange weg is de laatste jaren één lange aaneenschakeling geworden van organisaties die de burger bescherming, beveiliging, redding of heling bieden: ziekenhuis, brandweer, opvang, politie en gevangenis. Echt een veiligheidsboulevard, vindt architect Wilco Scheffer van BDG Architecten. Daar haakte hij bewust bij aan toen hij de nieuwbouw voor de brandweer ontwierp: passanten zien de eerstelijnsvoertuigen prominent achter grote glaswanden opgesteld, als betreft het een showroom. De oude kazerne, uit 1976, was een veel geslotener gebouw, met bovendien een flinke bos struikgewas tussen het kazerne terrein en de weg. Dat groen is nu grotendeels weg.

BDG - vestigingen in Zwolle, Almere en Haarlem - bouwde al meer brandweerkazernes en bij al die gebouwen staat transparantie voorop. „Iedereen heeft wel wat met de brandweer volgens mij. Ze hebben heel mooi materieel en het is goed om te zien dat dat paraat staat”, zegt Scheffer. Naast 'transparant' is ook 'robuust' een kernwoord voor BDG's brandweerkazernes. „Dat hoort bij de uitstraling van brandweermannen: stoer en sympathiek volk.” Maar belangrijker dan het uiterlijk van het gebouw is de functie ervan, voegt de architect meteen toe. „Ik zeg altijd: bij alle brandweerkazernes gaat het om drie dingen: logistiek, logistiek en logistiek.”

Tachtig centimeter

Scheffer is ervan overtuigd dat die sterke prioriteit die zijn bureau toekent aan functionaliteit de doorslag gaf bij het verwerven van de opdracht voor de bouw. Het compacte ontwerp was zo uitgekend dat het precies paste naast de oude kazerne. Er zat maar tachtig centimeter ruimte tussen maar dat was genoeg. Dat betekende dat tijdens het bouwproces de brandweer rustig kon blijven functioneren en niet hoefde uit te wijken naar tijdelijke huisvesting.

De oude toren, die allang niet meer fungeerde als wasplaats en opslag van brandweerslangen, bleef ook staan. Burgemeester Ferd Crone hechtte aan behoud van dit markante herkenningspunt aan de zuidostrand van de stad. Voor de architect werd daardoor de krappe ruimte waarbinnen hij moest ontwerpen nog beperkter. Maar hij kon zich vinden in het argument van Crone en bovendien: sloop van zo'n zwaar betonnen toren is duur, dus niet duurzaam. Door er een simpele constructie van staal en plaat tegenaan te zetten, heeft Scheffer de toren getransfor-

De print op de gevel is geïnspireerd op een foto van een rij brandweerpakken aan een kapstok. Het flitslicht haalde de reflecterende streken sterk naar voren en dat bracht de architect op het idee voor de gevelprint, die niet alleen over de platen loopt maar ook over de ramen. Van binnen uit is die print overigens niet te zien. Foto's: Frans Andringa / BDG

meerd tot oefengebouw, waar de brandweerlieden ook op hoogte kunnen trainen met het afhijzen van slachtoffers. Het sterk verbleekte rood op de torengevel is vervangen door een opvallend roodwit blokpatroon, à la de racket van Kuifje.

Blauwhemden

Binnen is alles erop gericht de uitruktijden tot een minimum te beperken. Omdat het zo'n

De toren moest blijven. Dat maakte de ruimte voor de architect nog beperkter

compact gebouw is, zijn vanuit elke hoek de voertuigen snel te bereiken. Andere voordelen van de beperkte omvang is minder warmteverlies en een platte organisatie. „In het oude gebouw zaten de brandweermannen beneden en de hogere rangen boven, en de commandant aan

het einde van een lange gang bovendien. Die hiërarchie is weg. Iedereen zit nu vlak bij elkaar, allemaal op de eerste verdieping”, zegt teamleider Dennis van Harten, die namens de brandweer als kwartiermaker betrokken is geweest bij de nieuwbouw.

Scheffer beaamt dat hij dat bewust zo heeft getekend: „We streven altijd naar maximale integratie van de 'blauwhemden' en de 'withemden'.” De receptioniste, de slaap- en douchevertrekken van de 24 uurdienst, hun woonkamers en een kantine: het is allemaal boven. Die kantine was een belangrijk punt in het program van eisen, zegt Van Harten. „Géén koffieautomaat maar samen twee keer per dag koffiedrinken. Gezellig, maar ook functioneel: bij elkaar kunnen zitten eten en drinken biedt een goede uitlaatklep. Je kunt meteen even met elkaar napraten na een heftige uitruk.”

Gouden blok

Via een lift en een knalrode trap - die door het staalvakwerk de trap van een ladderwagen symboliseert - is die eerste verdieping te bereiken. Beneden zijn behalve de garages van de voertuigen ook de werk- en wasplaatsen en ande-

re technische en opslagruimtes bij elkaar verzameld. Alles met brede gangen en deuren zodat zware en volumineuze spullen op pallets naar hun plek kunnen worden gereden.

In het midden van het gebouw 'hangt' de sportzaal. „Door die centraal te plaatsen, kan hij ook goed gebruikt worden voor een nieuwjaarstoespraak of receptie”, zegt de architect. Voor Van Harten symboliseert die centrale

Het allerfijnste is dat hij gewoon het raam van zijn werkkamer kan openzetten

plek vooral het belang van een goede fysieke gesteldheid. „Sport is onze kracht. En fitness is niet genoeg; we moeten ook spelsporten kunnen doen. Teambuilding is wezenlijk. Je ploeg is je familie.”

De goudkleurige buitenwanden van het sportblok geven een

warme uitstraling aan de licht en neutraal gehouden ruimten eromheen. Door de vele grote binnenramen zie je vanuit elk punt van het gebouw dwars door de sportzaal naar de andere ruimten in het gebouw. Eigenlijk had de architect het doorzicht nog verder willen doorvoeren, met een geheel vrije overspanning. Maar dat zou een zware constructie hebben gevergd. „De duurzaamheidseisen van de gemeente waren zeer hoog, dus we hebben gestudeerd op hoe we zouden kunnen besparen op staal. Zo zijn we gekomen op speciale Y-vormige kolommen waarmee we de hoeveelheid staal met 40 procent konden reduceren.”

Op talloze manieren wordt de technische duurzaamheid vergroot en het energieverbruik geminimaliseerd: deuren hebben ingebouwde valdrempels, led-verlichting gaat dankzij bewegingssensoren aan als er iemand is, lampen bij de ramen branden minder fel als er van buiten veel licht naar binnen valt, er zijn zonnecollectoren, luchtvoerver via de armaturen, vloerverwarming, warmteterugwinning, een sedumdak, lighthappers die het noorderlicht naar binnen brengen, enzovoorts. „Maar het prettigst”, zegt Dennis van Harten, „is dat de architect zei dat een gebouw vooral duurzaam is als je er goed in kunt werken. Dat sprak ons enorm aan. We moeten er veertig jaar mee doen. Dus liever een lelijk gebouw met een goede indeling, dan een mooie gevel met een gebouw erachter waarmee je slecht uit de voeten kunt.”

De architect draaide een 24 uurdienst mee, liet brandweerlieden zelf de meubels voor hun woonkamers kiezen, luisterde naar commentaar op wat hij had bedacht. Als brandweerlieden aangaven stroom nodig te hebben op een plek waar hij van vloer tot plafond glas had getekend, maakte hij er een dichte onderwand van. En als ze liever glas hadden in plaats van dichte panelen, veranderde hij dat ook.

Het allerfijnste, zegt Dennis van Harten, is dat hij gewoon het raam van zijn werkkamer kan openzetten. „Ik wil gewoon het verkeer horen en het gevoel hebben dat ik contact heb met buiten.” Gelijk heeft hij, vindt Wilco Scheffer. Voor BDG is het een vast principe dat je vanuit de eigen werkruimte zelf een raam kunt open- of dichtdoen - zelfs al functioneert het uitgekende klimaatsysteem daardoor misschien niet optimaal. Typisch een vorm van sociale duurzaamheid, want het welbevinden groeit er sterk door. „Mensen willen heel graag invloed uitoefenen op hoe warm of koud het is. Ze moeten zelf iets kunnen veranderen aan ramen, zonwering of gordijnen.”